

SCHOOLPLANNEN, RUIMTE VOOR ONTWIKKELING

Een nieuwe schoolplanperiode staat voor de deur, met daarbij een nieuw onderzoekskader¹ van de inspectie. Wat betekent dit nieuwe kader voor je nieuwe schoolplan? Is een nieuwe aanpak noodzakelijk? Hoeveel ruimte heb je bij het opstellen van een schoolplan? In dit artikel gaan we op die vragen in en geven we je onze visie op het slim opstellen van een schoolplan.

RUIMTE VOOR EIGENHEID

In een eerder artikel heb ik geschreven over de plaats van het schoolplan binnen het onderzoekskader. Het woord zelf (schoolplan) komt maar liefst 33 keer voor! Dit betekent niet zonder meer dat het schoolplan uitgebreider moet worden, maar het zegt wel iets over het belang van dit plan voor de inspectie. De achterliggende gedachte is dat scholen zich verantwoorden: het schoolbestuur zelf bepaalt de kwaliteit en legt hierover verantwoording af. Dat geeft veel ruimte aan scholen en geeft het schoolbestuur de kans (en ook de opdracht) om de regie te voeren. Dat vraagt om zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. De inspectie is er om een vinger aan de pols te houden.

Wie echter verder leest in het onderzoekskader stuit op het waarderingskader². In de eerste instantie kan dit verwarrend zijn: enerzijds krijgen scholen de ruimte, anderzijds lijkt het alsof er gedetailleerde voorschriften worden gegeven door de inspectie. Niet meer (zoals voorheen) in de vorm van een checklist, met bijbehorende beoordeling onvoldoende, voldoende of goed, maar als een beschrijving bij een aantal hoofdthema's. Hierdoor kan de neiging ontstaan om deze punten (onderwijsproces, schoolklimaat, onderwijsresultaten, etc.) letterlijk over te nemen en de onderdelen te gebruiken als beleidsterreinen en hoofdstukindeling van je schoolplan. Dat staat echter haaks op de geest van het onderzoekskader, namelijk dat scholen zelf bepalen op welke manier zij zich verantwoorden. Hoe zit dat en wat betekent het voor je schoolplan?

DE WET

Achtergrond van het schoolplan is artikel 12 van de Wet op het primair onderwijs.³ Globaal kunnen we daarin een aantal van de kwaliteitsgebieden van de inspectie terugvinden, maar ze worden niet letterlijk genoemd. Dat betekent dat er ruimte is voor een eigen indeling. Ook staan er zaken in de wet die al jaren als een verplicht onderdeel worden gezien, maar die weinig dynamisch zijn. Bijvoorbeeld het document inzake evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding of het schoolondersteuningsprofiel. Dergelijke documenten kunnen worden genoemd in het schoolplan en eventueel als bijlage worden toegevoegd, maar hoeven niet te worden opgenomen.

BASISKWALITEIT EN EIGEN AMBITIES

Hoever ga je in het omschrijven van de basiskwaliteit en wat komt daarvan in je schoolplan? Het omschrijven van de basiskwaliteit kan in theorie op meerdere manieren gedaan worden, je zou de standaardtekst uit het waarderingskader kunnen overnemen, of gedetailleerd gaan omschrijven op welke manier je voldoet aan de basiskwaliteit. Wat als je voldoet aan de basiskwaliteit, moet je hem dan alsnog in detail omschrijven? Wij kiezen ervoor om de gedetailleerde omschrijving van de basiskwaliteit te beschrijven in het kwaliteitshandboek, dit is een redelijk statisch document, dat je cyclisch met elkaar bespreekt om te kijken of er verbeterpunten zijn. De uitkomst hiervan, dus waar de hiaten zitten kun je dan beschrijven in het schoolplan. In het schoolplan verwijst je wel naar je kwaliteitshandboek, maar beschrijf je dus vooral waarin je nog niet voldoet aan de basiskwaliteit. Vervolgens formuleer je de ambities die je hebt om te voldoen aan de basiskwaliteit. Daarnaast beschrijf je wat je eigen ambities zijn, deze neem je dus ook op in je schoolplan.

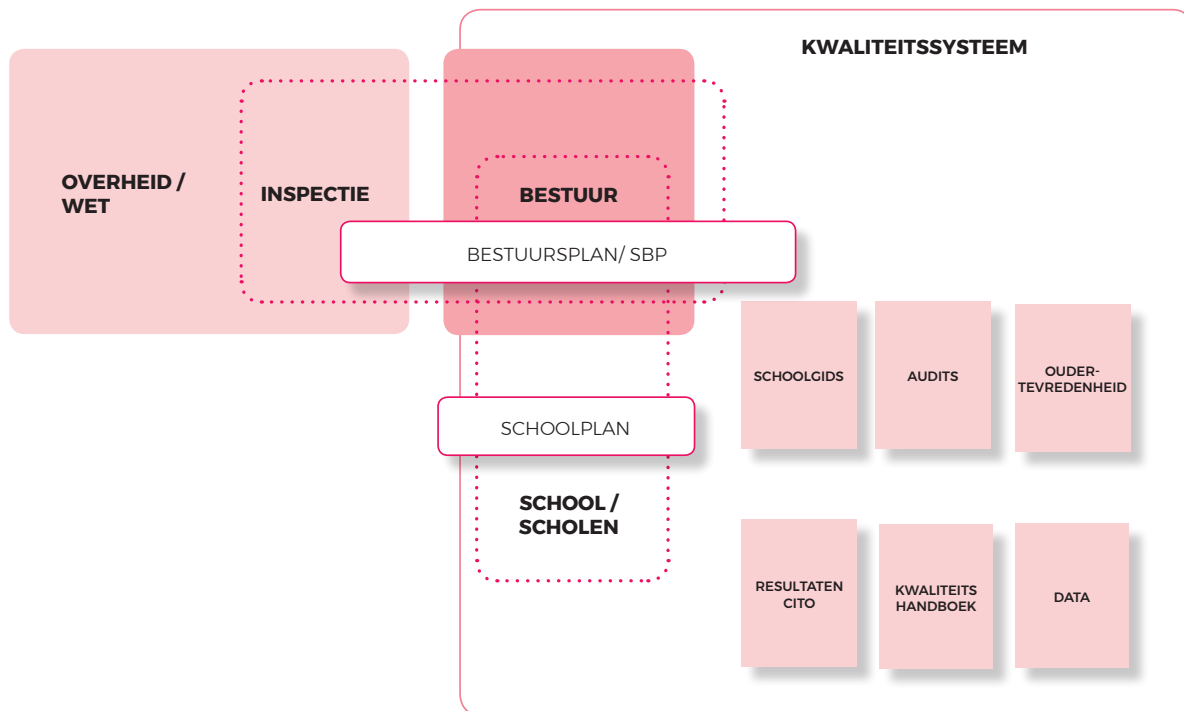
Het is bovendien niet zinvol om uitgebreid de basiskwaliteit te beschrijven als er al grotendeels aan wordt voldaan. Daarmee verliest het schoolplan aan relevantie en zeggingskracht. Wij kiezen ervoor om de gedetailleerde omschrijving van de basiskwaliteit onder te brengen in een kwaliteitshandboek. Dit is een document dat je cyclisch met elkaar bespreekt om te kijken of er verbeterpunten zijn. De uitkomst van die bespreking kan richting geven aan het schoolplan. De aandachts- en verbeterpunten kunnen daarin een plaats krijgen als ambities voor de komende jaren, naast alle andere ambities. Die beschrijven de visie van het bestuur op goed onderwijs. Het volstaat dan in het schoolplan te verwijzen naar het kwaliteitsdocument. Zelfbewuste besturen beseffen heel goed dat kwaliteitszorg er is voor de kinderen, niet voor de inspectie. De basiskwaliteit is dan een vanzelfsprekendheid, en elk bestuur dat kwaliteitszorg serieus neemt voldoet aan de wettelijke kaders. De rol van de inspectie is om vast te stellen of dit inderdaad het geval is.

KWALITEITSBELEID EN SCHOOLGIDS

Het kwaliteitsbeleid kan dus worden genoemd in het schoolplan, terwijl een uitvoerige en gedetailleerde beschrijving een plaats kan krijgen in het kwaliteitshandboek. Voor de schoolgids geldt ook: de inhoud ervan hoeft niet te worden

Er bestaat geen duidelijke definitie van de term 'schoolplan'. Je zou dit breed kunnen opvatten als het geheel van de documenten die omschrijven hoe het onderwijs is ingericht en welke onderdelen de komende tijd verder ontwikkeld worden. In de praktijk is de term schoolplan versmald tot de meerjarenplanning, waar meteen ook een (deels incomplete) beschrijving wordt gegeven van de inrichting van het onderwijs. Wij zien het schoolplan eigenlijk uiteenvallen in twee onderdelen: de beschrijving van het totale beleid en inrichting van het onderwijs (het kwaliteitshandboek) en het ontwikkelplan (het schoolplan in [Schoolplan.nu](https://www.schoolplan.nu)).

overgenomen in het schoolplan. De schoolgids is er in de eerste plaats voor de ouders, en wordt jaarlijks vernieuwd. In het schema kun je zien hoe de verschillende documenten zich tot elkaar verhouden.

DOEL VAN HET SCHOOLPLAN

Een schoolplan is een wettelijke verplichting, maar wat is nu eigenlijk het doel en de zin ervan? Op welke manier kan het schoolplan waardevol zijn voor scholen? . Wij zien het schoolplan als een ontwikkeldocument. Daarin staat het onderwijskundig beleid, personeelsbeleid en kwaliteitsbeleid (zie ook het bovenstaande schema). Vervolgens komen de ontwikkelpunten van de school aan bod. Anders gezegd: ambities. Die ambities beschrijven uiteindelijk een visie op goed onderwijs. Door dit aansprekend en helder te formuleren kan het schoolplan een inspirerend document worden. Een document waarin iedereen zich herkent en dat richting geeft aan ontwikkelingen binnen de school.

Dat sluit aan bij de intentie van de inspectie: de school geeft zelf vorm en richting aan het kwaliteitsbeleid. Het waarderingskader hoeft dus niet puntsgewijs te worden overgenomen in het schoolplan. Het is eerder een spiegel en een aanleiding voor gesprek en reflectie om als school de onderwijskwaliteit te bewaken. Verantwoordelijkheid leg je niet in de eerste instantie af aan de inspectie, maar aan je omgeving.

In het overzicht hieronder willen we op een heldere manier inzicht geven in welk document de verschillende onderwerpen een plaats kunnen krijgen.

¹ Onderzoekskader 2017 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs, definitieve versie 10 oktober 2016

² Het waarderingskader is dat deel binnen het onderzoekskader waarin beschreven wordt naar welke kwaliteitsgebieden de inspectie kijkt.

³ Artikel 12 Wet op het primair onderwijs:

1. Het schoolplan bevat een beschrijving van het beleid met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs dat binnen de school wordt gevoerd, en omvat in elk geval het onderwijskundig beleid, het personeelsbeleid en het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het schoolplan omvat mede het beleid ten aanzien van de aanvaarding van materiële bijdragen of geldelijke bijdragen, niet zijnde ouderbijdragen of op de onderwijswetgeving gebaseerde bijdragen, indien het bevoegd gezag daarbij verplichtingen op zich neemt waarmee de leerlingen binnen de schooltijden en tijdens de activiteiten die worden georganiseerd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag, alsmede tijdens het overblijven, zullen worden geconfronteerd. In het schoolplan wordt aangegeven op welke wijze invulling wordt gegeven aan het openbare karakter onderscheidenlijk de identiteit voor zover het betreft een samenwerkingschool. Het schoolplan kan op een of meer scholen voor basisonderwijs en een of meer scholen voor ander onderwijs van hetzelfde bevoegd gezag betrekking hebben.
2. Het onderwijskundig beleid omvat in elk geval de uitwerking van de wettelijke opdrachten voor het onderwijs en van de door het bevoegd gezag in het schoolplan opgenomen eigen opdrachten voor het onderwijs in een onderwijsprogramma. Daarbij wordt tevens het schoolondersteuningsprofiel betrokken.
3. Het personeelsbeleid, voor zover dat in het schoolplan tot uitdrukking wordt gebracht, omvat in elk geval maatregelen met betrekking tot het personeel die bijdragen aan de ontwikkeling en de uitvoering van het onderwijskundig beleid alsmede het document inzake evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding, bedoeld in artikel 30 van de wet.
4. Het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs omvat in elk geval:
 - a. de wijze waarop het bevoegd gezag bewaakt dat die kwaliteit wordt gerealiseerd,
 - b. de wijze waarop het bevoegd gezag vaststelt welke maatregelen ter verbetering van de kwaliteit nodig zijn, en
 - c. maatregelen en instrumenten om te waarborgen dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt.